

УДК 378.147

Гевко І. В.

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТІ

Стаття присвячена інтерактивним технологіям в освіті. Розглядаються їх різновиди та особливості застосування в навчальному процесі. Сучасні вимоги, визначені в освітніх стандартах, спонукають учителів не тільки надавати учням навчальну інформацію, а й навчити їх способів практичного застосування її у повсякденному житті. Реалізувати зазначені завдання покликана інтерактивна модель навчання.

Розглянуто питання використання інтерактивних технологій як головної складової професійного зростання. Розглянуто основні проблеми якості освіти в Україні. Визначено, що для підвищення якості освіти необхідно залучати інтерактивних технологій у навчальний процес. В роботі наголошується, що підвищення ефективності традиційної системи відбувалося передусім шляхом впровадження нових підходів до методики проведення лекцій, семінарів, практичних занять. В статті доведено, що у результаті оптимального використання різних інтерактивних методів навчання змінюються позиції вчителя й учнів у навчально-виховному процесі. Із носія готових знань учитель перетворюється в організатора пізнавальної діяльності учнів, а останні стають рівноправними суб'єктами в навчанні. Одним з основних переваг інтерактивних методів навчання є наближення процесу навчання до реальної практичної діяльності майбутніх фахівців. Інтерактивні методи сприяють інтенсифікації та оптимізації навчального процесу, допомагають навчитися вирішувати проблеми, правильно формулювати власну думку; аналізувати отриману інформацію; дискутувати, відстоювати свою точку зору; бути більш впевненими та незалежними.

Ключові слова: інтерактивні технології, інтерактивні системи, інтерактивні комплекси, методи навчання.

На сьогодні за допомогою сучасних засобів інформаційно-комунікаційних технологій викладачі можуть створити свій навчально-методичний комплекс і провести творчий урок який запам'ятовується, залучаючи до його створення учнів. Зростає обсяг знань і технологій, що відповідно трансформуються в усі ланки життя суспільства, спостерігається відповідна нестача висококваліфікованих фахівців, які відповідають сучасним вимогам. Організація навчального процесу в сучасних умовах практично не можлива без використання інформаційних технологій комунікації та взаємодії між людьми.

Багатьма дослідженнями доведено, що використання традиційних (пояснювально-ілюстративних) методів навчання у вищій школі малоефективно, тому вони переважно орієнтовані на пам'ять, а не на мислення (Аткінсон Р., 1980), мало сприяють розвитку творчих здібностей, самостійності, активності студентів. Дослідження американських вчених Р. Карнікау і Ф. Макелроя виявили достовірну закономірність навчання: людина пам'ятає 10% прочитаного; 20% почутого; 30% побаченого; 50% побаченого і почутого; 80% того, що говорить сам; 90% того, до чого дійшов

у процесі самостійної діяльності [5].

Сьогодні основні методичні інновації у вищій школи пов'язані із застосуванням інтерактивних методів навчання, основаних на принципах взаємодії, активності студентів, опорі на колективний досвід, обов'язково зворотного зв'язку.

Методологічною основою – розробки сучасних українських та зарубіжних педагогів у галузі методів та технологій навчання. Теоретичні та практичні розробки в цій галузі належать В. Гузеєву, А. Гіну, О. Пометун, Л. Пироженко, А. Фасолі. Теорія та практика інтерактивного навчання, впровадження інтерактивних технологій широко та обґрунтовано представлена у численних наукових працях (К. Баханов, Г. Волошина, Н. Коломієць, О. Комар, І. Луцик, О. Пехота, Л. Пироженко, Н. Побірченко, О. Пометун, Т. Сердюк, П. Шевчук та ін.).

Термін “інтерактивний” прийшов до нас з англійської і має значення “взаємодіючий”. Існують різні підходи до визначення інтерактивного навчання. Одні вчені визначають його як діалогове навчання: “Інтерактивний – означає здатність взаємодіяти чи знаходитись в режимі бесіди, діалогу з чим-небудь (наприклад, комп'ютером) або ким-небудь (людиною). Отже, інтерактивне навчання – це перш за все діалогове навчання, в ході якого здійснюється взаємодія вчителя та учня” [5; 4]. Ми схилиємося до визначення, О. Пометун та Л. Пироженко: “Сутність інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес відбувається за умов постійної, активної взаємодії всіх учнів. Це співнавчання, взаємонавчання (колективне, групове навчання в співпраці)...” [8].

Мета статті – показати вплив інтерактивних технологій на підвищення якості освіти в сучасних умовах реформування освіти.

Говорячи про інтерактивні технології в освітньому процесі, насамперед хотілося б розібратися, що ж власне розуміється під інтерактивними технологіями навчання. У сучасній педагогічній літературі поняття інтерактивності зустрічається в двох варіантах. Перший – це інтерактивні методи як різновид активних методів навчання. Першим класифікацію методів навчання за ступенем активності запропонував Є. Голант в 1957 р.

Методи навчання поділялися на пасивні – найчастіше це слухання теоретичної інформації зі зворотним зв'язком через опитування, самостійні роботи і активні – форма відносин учнів і викладача, при якій учасники освітнього процесу взаємодіють в ході уроку і навчаються виступають вже не як пасивні слухачі, а як активні учасники. Останнім часом деякі дослідники стали виділяти інтерактивні методи навчання, хоча іноді вважається, що активні та інтерактивні методи тотожні [6].

Тим часом, деякі відмінності все-таки є: інтерактивні методи передбачають глибшу взаємодію як педагога з учнями, так і тих, хто навчається між собою. Іноді роль педагога зводиться тільки до постановки

задачі, а до досягнення результату учні приходять самі в режимі активного діалогу. В цей час в освітньому процесі на всіх срівнях навчання використовуються найрізноманітніші технології інтерактивного навчання: командні ігри, кейс-технології, тренінги, дискусії, обговорення, художні технології, технології мозкового штурму, проектного навчання та ін. З іншого боку, часто зустрічається трактування інтерактивності як властивості програмних продуктів. Інтерактивність (в контексті інформаційної системи) – це можливість інформаційно-комунікаційної системи по-різному реагувати на будь-які дії користувача в активному режимі [1].

При визначенні поняття і сутності “інформаційні технології” необхідно зазначити наступне:

1. Зміст поняття “інформаційна технологія” розкривається на узагальненому поданні категорії “технологія” і вводиться як один з видів технологій, а не як самостійна і самодостатня категорія, що характерно практично для всіх визначень, що даються в навчальній і науковій літературі.

2. Як наслідок інформаційні технології не зводяться виключно до так званих “нових” інформаційних технологій, які передбачають використання тільки засобів комп’ютерної техніки.

3. До складу технічних засобів, що забезпечують реалізацію інформаційних технологій на рівних підставах, включені організаційна, комунікаційна та комп’ютерна техніка, які використовуються в освітній діяльності [9].

Отже, поняття “інформаційна технологія” базується на понятті “технологія”. Найбільш поширеним є визначення, зафіксоване в різних енциклопедіях і словниках: технологія (від грец. *techne* – мистецтво, майстерність, вміння) – сукупність методів обробки, виготовлення, зміни стану, властивостей, здійснюваних в процесі виробництва продукції ..”. Спираючись на розглянуте зміст поняття “технологія”, можна сформулювати наступне визначення поняття “інформаційна технологія”:

Інформаційна технологія – це сукупність засобів і методів їх застосування для цілеспрямованої зміни властивостей інформації, що визначається вмістом розв’язуваної задачі або проблеми.

Засоби і методи інформаційних технологій включають в себе:

- комплекс технічних засобів;
- засоби управління технічним комплексом – програмне забезпечення;
- організаційно-методичне забезпечення;
- хмарні технології.

Комплекс технічних засобів

Для класифікації технічних засобів більш змістовним є функціональне групування, що відображає цільове призначення технічних засобів. В цьому відношенні можна виділити:

- засоби організаційної техніки;

- засоби комунікаційної техніки;
- засоби комп'ютерної техніки;
- засоби організаційної техніки.

Організаційна техніка включає в себе різні і різноманітні засоби полегшення і забезпечення освітнього процесу від канцелярських “дрібниць” (скріпки, кнопки, гумки тощо) до найскладніших комплексів копіювального і проєкційного устаткування.

Можна перерахувати такі найпоширеніші технічні засоби, що використовуються в освіті:

- 1) аудіозасобів (диктофони, плеєри, музичні центри тощо);
- 2) графічні та фотографічні засоби (фотоапарати, карти пам'яті, електронні книги і т.д.);
- 3) відео та телевізійні засоби (телевізори, відеокамери, відеоплеєри, DVD-плеєри та ін.).

Засоби комунікаційної техніки

Комунікаційна (телекомунікаційна) техніка включає в себе різні засоби передачі інформації (телефони, локальний зв'язок, Інтернет тощо).

Сучасні телекомунікаційні технології і розміщені на них розподілені телекомунікаційні ресурси навчального призначення характеризуються широким використанням навчальних програм і електронних підручників, доступних учню в системі відкритої освіти за допомогою Інтернету [4].

Останнім часом лідируючі позиції в Інтернет технологіях займають сервіси WEB 2.0, які також активно застосовуються у проєктній діяльності. З їх допомогою сучасні школярі можуть набагато ефективніше реалізувати себе соціально.

Засоби комп'ютерної техніки

Комп'ютерна техніка включає в себе різні види автоматичних засобів виконання різноманітної обробки інформації: комп'ютерні мультимедіа-засоби запису, обробки та відтворення звуку; записи обробки і візуалізації тексту, графічних і фотографічних об'єктів; запису, обробки та відтворення відео тощо [3].

З комп'ютерних засобів навчання на даний момент, краще, що існує для взаємодії вчителя з класом – це інтерактивні дошки. У них об'єднуються проєкційні технології з сенсорним пристроєм.

Така дошка створена не просто для наочного, переконливого і доступного пояснення навчального матеріалу, але також дозволяє забезпечити найбільш повну взаємодію вчителя з учнем і підвищити активність і мотивацію учнів.

Інформаційні технології є неодмінною умовою для функціонування високоефективної моделі навчання, основною метою якої є активне залучення кожного з учнів в освітній і дослідницький процеси [1]. Тому під час обговорення питання про інтерактивні технології в освіті виникають асоціації саме з таким поняттям інтерактивності, в першу чергу з

інтерактивними системами і комплексами. Основу інтерактивного комплексу складають комп'ютер зі спеціальним програмним забезпеченням та інтерактивна дошка. Інтерактивні дошки можуть відрізнятися за принципом дії, але при роботі з ними ці відмінності не мають значення, важливий сам принцип роботи з дошкою – вона являє собою екран, на якому можна безпосередньо керувати вмістом. Найпростіший спосіб застосування інтерактивної дошки – демонстрація наочних посібників. Дошки з проектором дозволяють використовувати в хорошій якості мультимедійні технології, показувати фрагменти відеофільмів, анімацію, проводити демонстраційні експерименти з елементами комп'ютерного моделювання. Є можливість супроводжувати будь-яку інформацію на екрані поясненнями і рукописними примітками, швидко створювати нові якісні об'єкти – малюнки, схеми, ескізи, використовувати технологію “перетягування об'єктів” (“drag and drop”). Для роботи з дошкою навчаються не потрібні навички роботи з комп'ютером, що особливо значимо для учнів молодшого віку – можна використовувати дошку на уроках практично без додаткового навчання, після короткого інструктажу – і водночас робота з нею є своєрідною пропедевтикою курсу інформатики: поступово і непомітно освоюються основні прийоми малювання на екрані, базові елементи інтерфейсу. Робота з дошкою може супроводжуватися застосуванням додаткових технічних засобів, наприклад системи тестування і документ-лампи. Система тестування (голосування), незалежно від виробника, являє собою набір пультів і відповідне програмне забезпечення для обробки інформації [2; 7].

Викладач ставить питання або показує текст питання з варіантами відповідей на дошці, учні вибирають свої варіанти правильної відповіді, натискаючи відповідну кнопку на пульті. Відповіді аналізуються, результати можуть бути показані на інтерактивній дошці в наочному вигляді (діаграми, таблиці) або занесені в журнал. Документ-лампа дозволяє вивести зображення будь-якого документа або предмета безпосередньо на екран: наприклад, при розборі домашнього завдання можна відразу продемонструвати роботу учнів і проаналізувати правильність виконання завдання. Дрібні предмети, теж можна вивести на екран в збільшеному вигляді і розглянути у всіх подробицях.

Інтерактивні комплекси можуть бути укомплектовані і іншими допоміжними пристроями: планшетами для дистанційного керування, стилусами, маркерами тощо. На сьогодні найбільш популярними інтерактивними комплексами в Україні є марки ACTIVboard, SMART Board, Interwrite Board, StarBoard, Mimio, Panaboard тощо в комплект входить і відповідне програмне забезпечення, без якого дошка і комплекс працювати не будуть, причому програмне забезпечення різних фірм практично не сумісно між собою, що створює певні незручності [9].

В одному навчальному закладі можуть бути дошки різних фірм, але

педагоги не зможуть обмінюватися вже готовими методичними розробками; крім того, виникають труднощі і при навчанні педагогів застосовувати інтерактивні технології в навчальному процесі. Застосування інтерактивних комп'ютерних технологій не обмежується тільки використанням інтерактивних комплексів. Для самостійної роботи учнів використовуються різні інтерактивні програми, що дозволяє засвоювати матеріал в ігровій формі, легко і з цікавістю [5].

Багато сучасних підручників супроводжуються дисками з набором програм для самостійної роботи вдома або на уроках. Існують (або при необхідності можуть бути створені самим педагогом) програмні засоби, що імітують некомп'ютерні інтерактивні методи – кейс-технології, рольові та ділові ігри. Віртуальні лабораторії, віртуальні тури, віртуальні екскурсії теж можуть успішно використовуватися (вже використовуються) в освітньому процесі завдяки їх доступності та наочності.

Висновки. Таким чином, підводячи підсумок вищесказаному, можна зробити висновок, що інтерактивні технології динамічно розвиваються і мають великий потенціал для підвищення рівня якості та ефективності освіти. Основною перевагою інтерактивних методів навчання є наближення процесу навчання до реальної практичної діяльності фахівців. Інтерактивні методи сприяють інтенсифікації та оптимізації навчального процесу, допомагають навчитися вирішувати проблеми, правильно формулювати власну думку; аналізувати отриману інформацію; дискутувати, відстоювати свою точку зору; бути більш впевненими та незалежними. Використання інтерактивних методів навчання дозволяє в процесі навчання знімати нервові навантаження студентів, дає можливість змінювати форми їх діяльності, переключати увагу на вузлові питання теми занять; сприяє розвитку комунікативних умінь і навичок.

Використана література:

1. *Гевко І. В.* Формування і розвиток професіоналізму вчителя технологій: теорія і методика : монографія / І. В. Гевко. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2017. – 392 с.
2. *Грих Е.* Информационные технологии в управлении и учебным процессом вуза : материалы межрегиональной научно-практической конференции – 11-13 октября 2002 / Е. Грих. – С. 74-75.
3. Інтерактивні методи навчання у підготовці спеціалістів для банківської системи України : зб. наук. праць. – Суми – Харків, 2001. – 250 с.
4. Концепція інформатизації загальноосвітніх навчальних закладів, комп'ютеризації сільських шкіл: Затверджено колегією Міністерства освіти і науки України від 27 квітня 2001 р. № 5/8-21 // Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України. – 2001. – № 13. – С. 3-10.
5. *Лалак Н. В.* Інтерактивна модель навчання студентів: проблеми та перспективи / Н. В. Лалак // Науковий вісник Ужгородського національного університету: Серія "Педагогіка. Соціальна робота" : збірник наукових праць ЗОППО. – № 1 (27). – 2017-2011. – Вип. 20. – С. 69-70.
6. *Луцик І. Г.* Дидактичні умови інтерактивного навчання предметів суспільно-гуманітарного циклу в педагогічних коледжах : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.09 – теорія навчання / І. Г. Луцик. – Кривий Ріг, 2011. – 20 с.
7. *Макаренко Л. Л.* Теоретичні та методичні основи формування інформаційної культури педагога : монографія / Л. Л. Макаренко ; за наук. ред. проф. С. М. Яшанова. – Київ : ФOP Гринь Д.С., 2012. – 480 с.

8. Пометун О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : наук.-метод. посібн. / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко ; за ред. О. І. Пометун. – Київ : Видавництво А.С.К., 2004. – 136 с.
9. Karnikau R. Communication for the safety professional / R. Karnikau, F. McElroy. – Chicago, 1975. – 215 p. (с. 37).

References:

1. Hevko I. V. Formuvannya i rozvytok profesionalizmu vchytelia tekhnolohii: teoriia i metodyka : monohrafiia / I. V. Hevko. – Kamianets-Podilskiy : Aksioma, 2017. – 392 s.
2. Grikh Ye. Informatsionnye tekhnologii v upravlenii i uchebnym protsessom vuza : materialy mezhregionalnoy nauchno-prakticheskoy konferentsii – 11-13 oktyabrya 2002 / Ye. Grikh. – S. 74-75.
3. Interaktyvni metody navchannia u pidhotovtsi spetsialistiv dlia bankivskoi systemy Ukrainy : zb. nauk. prats. – Sumy – Kharkiv, 2001. – 250 s.
4. Kontseptsiia informatyzatsii zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv, kompiuteryzatsii silskykh shkil: Zatverdzheno kolehiieiu Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 27 kvitnia 2001 r. № 5/8-21 // Informatsiinyi zbirnyk Ministerstva osvity i nauky Ukrainy. – 2001. – № 13. – S. 3-10.
5. Lalak N. V. Interaktyvna model navchannia studentiv: problemy ta perspektyvy / N. V. Lalak // Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu: Seriya "Pedahohika. Sotsialna robota" : zbirnyk naukovykh prats ZOIPPO. – № 1 (27). – 2017-2011. – Vyp. 20. – S. 69-70.
6. Lutsyk I. H. Dydaktychni umovy interaktyvnoho navchannia predmetiv suspilno-humanitarnoho tsykladu v pedahohichnykh koledzhakh : avtoref. dys. ... kand. ped. nauk : spets. 13.00.09 "Teoriia navchannia / I. H. Lutsyk. – Kryvyi Rih, 2011. – 20 s.
7. Makarenko L. L. Teoretychni ta metodychni osnovy formuvannya informacijnoyi kultury pedagoga : monografiya / L. L. Makarenko ; za nauk. red. prof. S. M. Yashanova. – Kyiv : FOP Gryn D.S., 2012. – 480 s.
8. Pometun O. I. Suchasnyi urok. Interaktyvni tekhnolohii navchannia : nauk.-metod. posibn. / O. I. Pometun, L. V. Pyrozhenko ; za red. O. I. Pometun. – Kyiv : Vydavnytstvo A.S.K., 2004. – 136 s.
9. Karnikau R. Communication for the safety professional / R. Karnikau, F. McElroy. – Chicago, 1975. – 215 p. (s. 37).

ГЕВКО И. В. Использование интерактивных технологий в образовании.

Статья посвящена интерактивным технологиям в образовании. Рассматриваются их разновидности и особенности применения в учебном процессе. Современные требования, выдвигаемые в образовательных стандартах, побуждают учителей не только предоставлять учащимся учебную информацию, но и научить их способам практического применения в повседневной жизни. Реализовать данные задачи призвана интерактивная модель обучения.

В статье рассмотрены вопросы использования интерактивных технологий как главной составляющей профессионального роста. Рассмотрены основные проблемы качества образования в Украине. Определено, что для повышения качества образования необходимо привлекать интерактивных технологии в учебный процесс. В работе отмечается, что повышение эффективности традиционной системы происходило прежде всего путем внедрением новых подходов к методике проведения лекций, семинаров, практических занятий. В статье доказано, что в результате оптимального использования различных интерактивных методов обучения меняются позиции учителя и учащихся в учебно-воспитательном процессе. С носителя готовых знаний учитель превращается в организатора познавательной деятельности учащихся, а последние становятся равноправными субъектами в обучении. Одним из основных преимуществ интерактивных методов обучения является приближение процесса обучения к реальной практической деятельности будущих специалистов. Интерактивные методы способствуют интенсификации и оптимизации учебного процесса, помогают научиться решать проблемы, правильно формулировать собственное мнение; анализировать полученную информацию; дискутировать, отстаивать свою точку зрения; быть более уверенными и независимыми.

Ключевые слова: интерактивные технологии, интерактивные системы, интерактивные комплексы, методы обучения.

НЕВКО І. В. Use of interactive technologies in education.

The article is devoted to interactive technologies in education. Their varieties and features of application in the educational process are considered. Modern requirements put forward in educational standards encourage teachers not only to provide students with educational information, but also to teach them ways of practical application in everyday life. The interactive model of training is designed to implement the task data.

The article discusses the use of interactive technologies as the main component of professional growth. The main problems of the quality of education in Ukraine are considered. It is determined that in order to improve the quality of education, it is necessary to involve interactive technologies in the educational process. The paper notes that the increase in the effectiveness of the traditional system occurred primarily through the introduction of new approaches to the methodology for conducting lectures, seminars, and practical classes. The article proves that as a result of the optimal use of various interactive teaching methods, the positions of the teacher and students in the teaching and educational process change. From the carrier of ready knowledge, the teacher turns into the organizer of cognitive activity of students, and the latter become equal subjects in training. One of the main advantages of interactive teaching methods is the approximation of the learning process to the real practical activities of future specialists. Interactive methods contribute to the intensification and optimization of the learning process, help to learn to solve problems, correctly formulate your own opinion; analyze the information received; to argue, defend their point of view; be more confident and independent.

Keywords: interactive technologies, interactive systems, interactive complexes, teaching methods.

УДК 378.011.3-051:34-047.22

Геращенко В. В.

**ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО
ВИКЛАДАЧА ПРАВОЗНАВСТВА В УМОВАХ
ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ**

Порушено проблему формування професійної компетентності майбутніх викладачів правознавства. Визначено й розглянуто зміст компетентностей викладача правознавства. Зазначено, що викладач повинен володіти цілим рядом культурних і професійних компетенцій: методична, комунікативна, організаційна, аналітична, дослідницька, психологічна, громадянська. Всі вони в комплексі формують професійну компетентність як функцію освіти і досвіду педагога.

Компетентність фахівця з вищою юридичною освітою – це прагнення й здатність реалізувати свій потенціал (знання, уміння, навички, досвід, особистісні якості) у професійній сфері. Для успішного виконання своїх професійних функцій викладач правознавства має бути й організатором, і висококваліфікованим конкурентоспроможним фахівцем у своїй галузі. Сучасний викладач покликаний експериментувати, здійснювати творчий пошук ефективних, нестандартних підходів до вирішення педагогічних проблем, уміти запроваджувати новітні технології навчання, оригінальні педагогічні ідеї, інноваційні методи.

Ключові слова: компетентнісний підхід, компетентність, компетенції, професійна компетентність, юридична освіта, професіоналізм, патріот, громадянин.